

Direktør Peter Gram-Nielsen
Store Gade 11
6100 Haderslev

pgn@jyska.dk

GENERALDIREKTØREN

DR Byen
Emil Holms Kanal 20
DK-0999 København C
T +45 3520 3040
www.dr.dk

Maria Rørbye Rønn
D +45 3520 8012
E mrr@dr.dk
3. juli 2015

Kære Peter Gram-Nielsen,

Du har i en stribe henvendelser klaget til redaktionen og til direktøren for DR Danmark over såvel tilblivelse som indhold i udsendelsen "*Finanskrisen forfra – business as usual*" afsnit 4:4. Efter at redaktionen har afvist dine klager over udsendelsen, har du klaget videre til lytternes og seernes redaktør. Han har nu gennemgået sagen og lavet en indstilling til min afgørelse. Du har tidligere modtaget mit svar vedrørende den særlige sag om trailerne. Herværende indstilling dækker alle øvrige klagepunkter.

Jeg fremsender hermed indstillingen, hvis konklusion jeg har valgt at følge.

Med venlig hilsen

Maria Rørbye Rønn

Generaldirektør

Kopi: Journalen

Redaktionschef Niels Hagen Rasmussen
Direktør Anne-Marie Dohm
Chef for Aktuelt, Jesper Larsen
Jurachef Peter Skov
Etikchef Inger Bach

Indstilling fra lytternes og seernes redaktør

Klage over udsendelsen *"Finanskrisen forfra - business as usual"* (4:4)

Sendt på DR1 den 9. februar 2015.

Peter Gram-Nielsen (PGN) er (ufrivilligt) hovedpersonen i udsendelsen *"Finanskrisen forfra - business as usual"* (4:4), der blev vist første gang på DR1 den 9. februar 2015.

DR har tidligere svaret på en særlig klage over traileren for udsendelsen (med endelig afgørelse i generaldirektørens brev til Peter Gram-Nielsen af 11. maj 2015). Herværende indstilling vedrører hovedklagen.

I DR's programtekst hed det op udsendelsen:

"Vestjysk Bank overlevede med nød og næppe Finanskrisen og måtte have hjælp fra staten. Men trods rekordstore lån fra bankpakke 2 fortsatte banken sine risikofyldte lån til ejendomsinvestorer. I dag har Danmarks 9. største bank stadig store økonomiske problemer. Staten risikerer at tabe milliarder."

Siden november 2014 havde PGN i en lang række henvendelser til DR protesteret over redaktionens arbejdsmetoder. Protesterne omfattede DR's planer om at bruge klip fra en samtale, PGN troede var til baggrund, DR's mangelfulde forelæggelse samt DR's mangelfulde svar på indsigelserne. Endvidere protesterede PGN over det indhold, han antog udsendelsen ville få.

Efter udsendelsen indgav PGN den 1. marts en samlet programklage til direktør Anne-Marie Dohm omfattende otte hovedpunkter (se nedenfor).

DR svarede ved redaktionschef Niels Hagen Rasmussen den 30. marts. Her blev samtlige kritikpunkter afvist,

Den 16. april ankede PGN afslaget til lytternes og seernes redaktør.

Det skriftlige materiale i sagen er meget omfattende. Klagen er på 28 sider, DR's svar på 12 sider og anken på 14 sider. Der foreligger 27 bilag.

Hertil kommer, at det materiale DR henviser til i udsendelsen, samlet er på hundredvis af sider. Jeg har fra starten bedt redaktionen om bestemte dele af dette materiale til brug for behandlingen af sagen. Det har forsinket sagen at materialet er blevet udleveret med stor forsinkelse og med flere undladelser. I det omfang manglende dokumenter er et problem for vurderingen, fremgår det nedenfor.

Klagepunkterne og redaktionens svar fremgår af gennemgangen nedenfor. Gengivelsen af argumenterne er søgt begrænset til det, der er afgørende for den endelige vurdering.

Jeg har nu gennemgået sagen og afleverer hermed min indstilling:

Klagesagen har otte hovedpunkter som her er gengivet med PGN's egne overskrifter.

1. Brugen af skjulte optagelser – bevidst tilsidesættelse af DR's etiske regler?

PGN's klage

Klagen på dette punkt er en gennemgang over fire sider (med ti bilag). Det er yderligere uddybet over tre sider i anken. Hovedpointen slås fast i indledningen:

"Overordnet fremgår det klart af de vedlagte bilag, at jeg dels har modsat mig at deltage i udsendelsen og på det kraftigste har modsat mig brugen af skjult båndoptagelse. Det skal bemærkes, at hvis telefonsamtalen ikke er en skjult båndoptagelse, så er det et interview under præmissen om, at jeg ikke ønsker at deltage i udsendelsen, men har accepteret at svare på research-spørgsmål vedr. gældssanering.

Når DR Fakta, med din, Direktør Anne-Marie Dohms, manglende indgriben på trods af, at du er fuldt ud bekendt med problematikken, benytter en speaker til at citere dele af omtalte telefonsamtale, som er optaget i skjul, optræder DR Fakta groft uetiske tilmed i ond tro og direkte chikanøst."

Bilagene er bl.a. en gennemgang af korrespondancen med DR forud for udsendelsen. Hensigten er at dokumentere, at DR har forstået og accepteret, at PGN ikke ønskede at medvirke.

Klagens lange gennemgang af DR's regler for interviews har til formål at vise, at DR har overtrådt egne regler.

DR's svar

I redaktionschefens svar hedder det:

"Vi afviser, at der er tale om skjulte optagelser. DR-journalist, Anders Bech-Jessen, præsenterer sig tydeligt, hvor han ringer fra og hvad hans rolle er i forhold til programmet. At optage interviewsamtaler er et almindeligt og anerkendt journalistisk arbejdsredskab og arbejdsmåde. Vi gør først og fremmest dette for at sikre, at vi kan videregive informationer så korrekt som muligt

Vi afviser også, at telefoninterviewet er udført med en præmis om, at der er tale om en researchsamtale og at du kun udtaler dig til baggrund. Dette fremgår ikke af telefoninterviewet. Vi har tidligere af flere omgange tilbudt dig et møde, hvor du kan lytte telefonsamtalen igennem.

Optagelsen er fortaget i overensstemmelse med god presseskik og DRs egne etiske retningslinjer – jf. afsnit om båndoptagelse af interviews side 18.

Vi har valgt ikke at benytte selve lydoptagelsen i programmet. Du anfører i klagen, at de citerer fra telefonsamtalen, som vi med brug af speak læser op i programmet, må henregnes under begrebet "iscenesættelse" i forhold til DRs etiske retningslinjer.

Dette er ikke korrekt. Iscenesættelser er scener, der er skabt på baggrund af en iscenesættelse, der er konstrueret til situationen. I en rekonstruktion følger vi det, der faktisk skete eller blev sagt. Det er tilfældet her.

Vi kunne også slet og ret have valgt at skrive "citat fra samtale". Når vi vælger at sige "rekonstruktion af samtale" er det for at tydeliggøre overfor seerne, at det ikke er din stemme, som vi hører."

Min kommentar

Der er ikke tale om skjulte optagelser, da DR's medarbejder har præsenteret sig fra starten af samtalen.

En gennemgang af redaktionens udskrift af samtalen viser imidlertid tydeligt, at PGN gang på gang afviser at ville give et interview til DR.

DR havde på tidspunktet for samtalen oplyst, at man ville bruge PGN som case i en udsendelse om gældssanering. PGN afviser i telefonen, at han vil stille op til interview. Hans svar er "nej, nej og nej". Det er indlysende ud fra sammenhængen, at PGN alene taler videre på den præmis, at telefonsamtalen er til baggrund. Det fremgår især af disse eksempler:

DR: ...vi vil jo stadigvæk frygteligt gerne have dig i tale (05.24.28)

PGN:jeg har ikke fået gældssanering, det er også derfor jeg siger, jeg opfylder jo ikke engang minimumkriteriet for at være med i Jeres udsendelse, det er vel, at man har gældssanering, hvis man laver en udsendelse om gældssanering. Og det kriterium kan jeg ikke opfylde. Jeg har søgt om det, men jeg har ikke fået det (05.27.56)

PGN: I er en postgang for tidligt, som jeg oplever det fra min stol af. Jeg kan ikke udtale mig ... (05.32.37).

PGN: Det tror jeg til gengæld, hvis du ringer til mig om et års tid eller halvandet, så kan du sikkert godt få mig til at lave en udsendelse om det, når jeg har fået lukket det ned. Og det kunne blive en meget spændende udsendelse (05.35.29)

PGN: du kan jo godt høre, jeg kan ikke bidrage med noget, når jeg ikke har fået en gældssanering. Jeg kan jo ikke stå og sige, hvad en gældssanering er, når jeg ikke har fået det. (05.40.29)

PGN: Altså, I kan jo godt høre, jeg synes jo et eller andet sted, at hvis jeg skal kunne udtale mig, så skal jeg kunne sidde med rank ryg, og sige "Ja, jeg har fået en gældssanering, og det får det og det samfund ud af, at jeg har fået min gældssanering". Nu kan jeg sidde og sige med buet ryg og kigge ned i jorden og sige "Ja, jeg har godt nok indgivet en, men jeg har ikke fået nogen gældssanering, så jeg aner faktisk ikke om jeg får noget ud af det. Og hvad jeg lige vil, det må jeg lige afvente at jeg får at vide om jeg skal til højre eller til venstre". Altså, jeg synes jo et eller andet sted ikke helt jeg..som jeg siger, hvis man laver en udsendelse om grisebønder, så skal man jo spørge en grisebonde, ik. (05.43.39)

PGN: Jamen du kan jo godt se, hvad har jeg ud af at stille mig op og risikere, bare alene det, at jeg har deltaget i din udsendelse, gør at jeg lige pludseligt ikke kan få en gældssanering. På trods af jeg opfylder alle kriterierne. (05.56.20)

DR: nu laver vi denne her historie. Og vi laver den, altså vi laver den jo Peter, det er jo en historie vi laver. Og det her, det er jo så de hårde vilkår (uklart?) i jernindustrien. Vi laver den med dig, eller uden dig, og vi vil helst lave den med dig (06.15.31)

PGN: Jamen det bliver uden mig, det er helt sikkert. Jeg kan jo ikke stå ved den, altså. Jeg har jo ikke fået en gældssanering. (06.15.42)

PGN: Der mener jeg som sådan, du er inde på mit private område. Du tager fat i en person privat (06.15.52)

DR: Tak for nu og jeg kan ikke love dig, at jeg ikke ringer til dig igen om en uge, og siger "Hallo! Skal vi ikke ses". Og så må du jo sige "Nej, fandme nej", eller også må du sige "Ja, ok,". Nu kan du tænke over det (06.18.28)

06.18.29: Jamen det kan jeg lige så godt sige nu, jeg skal ikke tænke over det, det er nej, nej og nej. Det her, det er en personlig sag. (06.18.50)

Udskriften viser, at PGN opfatter det som en samtale om, hvorvidt han skal være med i udsendelsen. Hertil svarer han nej – igen og igen. Hvis man i en sådan samtale ikke kan stole på, at den ikke bruges direkte i en udsendelse, er den logiske konsekvens, at man ikke kan stole på DR-medarbejderen. Hvis man på den

måde kan føre kilder og medvirkende bag lyset, vil det generelt besværliggøre DR's muligheder for at lave interviews til baggrund.

DR henviser til redaktionschefens mulighed for at dispensere (jf. DRs ETIK s. 18)

Denne mulighed overtrumfer ikke det indirekte løfte, som PGN får i samtalen.

Endvidere ville en sådan dispensation kræve, at der forelå særlige omstændigheder, der gjorde det helt afgørende at bruge den del af samtalen, der gengives i udsendelsen. Der er intet af det, PGN citeres for i de anvendte syv klip, som har en sådan vigtighed, at det kan begrunde dispensationen. F.eks. kunne den såkaldte konefinte dokumenteres ved hjælp af tingbogsoplysninger mv.

At DR i udsendelsen har valgt at lave en rekonstruktion af samtalen kan ikke føre til et andet resultat. At man ikke bruger PGN's egen stemme men en rekonstrueret oplæsning ændrer ikke det principielle.

DR har tidligere (jf. brev fra generaldirektøren til PGN af 11. maj 2015) beklaget brugen af et klip fra samtalen i en trailer for udsendelsen. DR bør også beklage anvendelsen af de nævnte syv dele af samtalen i selve udsendelsen.

2. Bevidst brug af forkerte informationer?

Under dette omfattende punkt rejser PGN en konkret kritik mod 10 punkter i udsendelse. De er nedenfor omtalt under punkterne a) til j).

a) Konefinten.

PGN's klage:

PGN klager over at udsendelsen fremstiller den anvendte "konefinte" urimeligt. Det indtryk seerne får er "helt fejlagtigt". Der var ifølge PGN tale om, at Marianne Gram-Nielsen (MGN) efter aftale hjalp kreditorerne i forbindelse med forsøget på en rekonstruktion af PGN's ejendomsselskaber efter finanskrisen. Samtidig var det forkert, når det blev oplyst, at MGN havde lånt 25 mill. kr. af Vestjysk Bank.

DR's svar:

DR har henvist til, at PGN selv har brugt udtrykket "konefinten" og at bankgælden steg med de nævnte 25 mill. kr. ifølge selskabernes regnskaber.

Min kommentar:

Fremstillingen i udsendelsen benytter udover "konefinte" udtryk som "trick" og "for næsen af kreditorerne". Det efterlader samlet det indtryk, at PGN søgte at snyde kreditorerne.

I betragtning af den alvorlige kritik der her direkte og indirekte rettes mod PGN burde det være tydeliggjort, at bostyret i sidste ende frafaldt sagerne mod PGN i forbindelse med et samlet forlig (dateret 13. oktober 2013). Det burde samtidig i den samlede fremstilling have været forklaret tydeligere, at det netop var en gruppe af kreditorer, der stod bag konstruktionen.

b) PGN og stævningen

PGN's klage:

PGN klager over at udsendelsen omtaler, at han er fremhævet i Finansiell Stabilitets stævning mod EBH Banks ledelse. PGN henviser til, at hverken han eller hans selskaber er omtalt på stævningens 239 sider.

DR's svar:

DR har her henvist til, at man mener at kunne fastslå, at stævningens bilag 112 omhandler PGN og hans selskaber. Selvom DR kun har dette bilag i anonymiseret form kan det ud fra tal, datoer og hændelser fastslås, at bilaget omhandler PGN.

Min kommentar:

PGN er ikke nævnt direkte i selve stævningens hoveddokument, hvilket udsendelsen med fordel kunne have oplyst. DR har imidlertid ret i, at bilag 112 helt utvivlsomt vedrører PGN og hans selskaber. I den forstand er han fremhævet i forbindelse med stævningen (se yderligere herom under pkt. 3 om forelæggelse).

c) 500.000 kr. overført for næsen af kreditorer – jf. dom.

PGN's klage:

I sin klage har PGN bestridt udsendelsens gengivelse af, at han uretmæssigt skulle have favoriseret sin kone og datter kort før konkursen med en betaling på 500.000 kr. hvoraf retten senere skulle have krævet 400.000 kr. tilbageført.

DR's svar:

I sit svar har DR henvist til dom afsagt af retten i Sønderborg den 29. juni 2012 i en sag anlagt af bostyret ved advokat Ulrik Holsted-Sandgreen.

Min kommentar:

En udskrift af dommen bekræfter DR's fremstilling. Dommen blev imidlertid anket til landsretten men blev ikke ført til doms, da parterne forinden indgik et forlig, der betød, at bostyret opgav alle verserende retssager (jf. forlig af 13. oktober 2013). At sagen således endte i et forlig burde have været omtalt, da forliget netop indebærer, at de pågældende sagsanlæg hæves.

d) Notatet fra PGN's revisor om formueforhold

PGN's klage:

I sin klage afviser PGN at kende til det i udsendelsen omtalte notat, hvorefter hans revisor skulle have opgjort den samlede egenkapital til ca. 250 mill. kr. PGN forlanger dokumentation for denne påstand.

DR's svar:

DR har her henvist til, at det fremgår af bilag 112.

Min kommentar:

Det er uholdbart, at DR blot henviser til det omtalte bilag 112 (uden at fremlægge det for PGN). DR har vidst, at PGN ikke på daværende tidspunkt var i besiddelse af dette bilag, som han forgæves havde søgt udleveret fra Finansiell Stabilitet (se yderligere herom under pkt. 3 om forelæggelse).

Det pågældende notat omtales flere gange i bilag 112, og er antagelig den skrivelse, der optræder som bilag 112.30 (som mig bekendt ikke er set af redaktionen). Det fremgår dog af de andre omtaler (jf. bilag 112 s. 23), at der er tale om et brev fra revisoren til PGN, hvor revisoren om PGN's eget overslag bl.a. skriver: *"Jeg er ikke stødt på oplysninger i opgørelsen, som er i modstrid med den viden, jeg har som revisor for dig og din koncern. Det skal bemærkes, at jeg ikke har detaljeret kendskab til koncernens udvikling i 2007"*.

Dette oversætter udsendelsen til at revisoren *".. har godkendt et notat .."*.

Udsendelsen burde have nævnt revisors forbehold, men fremstillingen er ikke direkte forkert og oplysningen er relevant for at illustrere den tilsyneladende lemfældige kreditgivning i EBH Bank.

- e) Havde PGN en personlig gæld på ½ milliard kr.

PGN's klage:

Fremstillingen er helt vildledende, da den personlige gæld er langt mindre. Tallet bygger på de anmeldte krav før realisering af aktiverne.

DR's svar:

DR har henvist til opgørelsen i kuratorredegørelser af 30. januar og 10. juli 2014 i PGN's personlige konkursbo, der viser anmeldte krav på 572,3 mill. kr.

Min kommentar:

I udsendelsen hedder det i speaken om PGN: *"Men i 2010 gik han konkurs med en personlig gæld på en halv milliard kr."*. . Hvorvidt det anførte beløb blot nogenlunde vil svare til nettogælden ved afslutningen af konkursboet er ikke dokumenteret. DR burde derfor have oplyst, at bobehandlingen pågår.

- f) Var lånene til PGN ifølge advokater nogle af de mest lemfældige? Blev PGN i stævningen fremhævet som en af dem, banken burde have håndteret helt anderledes?

PGN's klage:

Da jeg ikke er omtalt i stævningen har DR ikke belæg for påstandene.

DR's svar:

DR henviser til, at der qva omtalen af PGN og hans selskaber i bilag 112 er belæg for udsagnene.

Min kommentar:

Der er i kraft af omtalen i bilag 112 et grundlag for at hævde, at stævningen med bilag betegner håndteringen af PGN-engagementerne som lemfældige og som nogle af dem, der burde have været håndteres anderledes.

g) Havde et PGN-selskab problemer med økonomien i 2005?

PGN's klage:

I sin klage afviser PGN kendskab til et sådant selskab og efterlyser dokumentation ligesom han gjorde forud for udsendelsen.

DR's svar:

Også her henvises til omtalte bilag 112. Da navne mv. er overstreget i den for DR tilgængelig version, kan man ikke se, hvilket selskab der er tale om.

Min kommentar:

Det er uheldigt, at man drager denne konklusion på baggrund af et bilag, hvor de overstregede navne giver stor mulighed for fejlslutninger. Redaktionen henviser til en formulering på s. 11 i bilaget. Her henvises der til en udateret regnskabsanalyse af ukendt oprindelse vedr. et ukendt selskab.

h) Måtte MGN låne til tinglysning og stiftelse af selskaberne?

PGN's klage:

I klagen (dette er uddybet og præciseret i anken) protesterer PGN mod fremstillingen af MGN's aftale med kreditorerne i forbindelse med forsøget på en rekonstruktion. Det relevante var ikke, at MGN ikke havde penge til tinglysning og stiftelse mv. Det afgørende var, at hun havde stillet sig til rådighed for løsningen med den betingelse, at kreditorerne selv finansierede omkostningerne og at det ikke påvirkede hendes egen økonomi.

DR's svar:

I klagesvaret er dette ikke direkte omtalt. DR afviser blot PGN's mere detaljerede udlægning om tinglysning og stiftelsesomkostninger, hvor han omtaler tal, der ikke er nævnt i udsendelsen.

Min kommentar:

I udsendelsens speak hedder det om MGN at *"Jeg fik fat i papirer, der tydede på, at hun ikke engang havde råd til at betale for de krævede dokumenter"*. MGN kan imidlertid meget vel have haft råd til disse udgifter. Pointen var i følge PGN, at aftalen med Vestjysk Bank gik på, at MGN ikke skulle bidrage med midler fra sin

egen økonomi. Det væsentlige er imidlertid, at DR ikke har dokumenteret striben af meget negative bemærkninger om MGN's private økonomiske forhold.

- i) Havde PGN lovet at skrive under på betalingsstandsning i alle selskaber i koncernen? Kunne han have gjort det lovligt?

PGN's klage:

I klage og anke afviser PGN fremstillingen og henviser til, at det havde været en overtrædelse af den daværende konkurslovs § 10, stk 1. Yderligere henviser han til et fortroligt notat herom fra professor Ulrik Rammeskow.

DR's svar:

DR har henvist til, at man bygger på oplysninger fra tilsynsadvokaterne i konkursboet. DR beklager videre, at PGN ikke har villet kommentere det i udsendelsen ligesom man oplyser, at "*flere eksperter på området*" er uenige i PGN's udlægning af Konkursloven.

Min kommentar:

DR bygger på udsagnet fra en tilsynsadvokat, der hævder, at PGN løber fra et tilsagn. Uagtet om PGN ville kommentere dette eller ej i udsendelsen påhviler det DR at udvise almindelige kildekritik. Den pågældende tilsynsadvokat var part i en uenighed mellem kreditorerne om en redningsplan. Det kunne med fordel have fremgået tydeligere af udsendelsen.

Da DR har kontaktet "*flere eksperter på området*" må det undre, at man ikke kan navngive en af disse..

- j) Indgik der hemmelige aftaler? (jf. formulering herom i traileren)

PGN's klage:

I traileren til udsendelse henvises til, at PGN indgår "*hemmelige aftaler lige inden konkursen*". Dette bestrides.

DR's svar:

DR har blot henvist til, at de pågældende aftaler ville blive omtalt i selve udsendelsen.

Min kommentar:

Under ankesagen om den særskilte PGN-klage over traileren blev dette punkt udskudt til vurdering i forbindelse med herværende sag om selve udsendelsen. Hele påstanden om "*hemmelige aftaler*". har sit afsæt i en længere uenighed om forløbet mellem de advokater, der har repræsenteret forskellige af sagens kreditorer. Der har mellem disse advokater været en lang strid om den gensidige information. Dette væsentlige aspekt burde være fremgået tydeligere af udsendelsen.

At udtrykket "hemmelige aftaler" bruges i den korte foromtale i en trailer er ikke sig selv kritisabelt.

3. En forelæggelse der ikke levede op til DR's etiske regler?

PGN's klage:

I sin programklage af 1. marts skriver PGN bl.a.:

"Jeg vil klage over, at DR fakta v/Chefredaktør Niels Hagen Rasmussen konsekvent ikke har udleveret nogen form for dokumentation for et eneste af punkterne i forelæggelsen og det på trods af, at jeg gentagende gange har fremsat ønske herom. Jeg er ikke stødt på forhold, der kunne forhindre Chefredaktør Niels Hagen Rasmussen i at kunne udlevere den nødvendige og ønskede dokumentation for ting som omtales i programmet. Niels Hagen Rasmussen og udsendelsen angiver, at jeg skulle have udarbejdet de dokumenter, jeg efterlyser som dokumentation, hvorfor beskyttelse af kilden ikke kan være et argument. F.eks. henvises der til et notat som angiver min formue, som jeg havde med til første møde med EBH Bank, eller "skrivelsen fra revisoren". Chefredaktør Niels Hagen Rasmussen kan ikke argumentere med kildebeskyttelse, da jeg/vi angiveligt selv skulle være ophavsmænd til dokumenterne."

Klagen underbygges yderligere med 12 bilag der viser hvorledes PGN - i forløbet forud for at udsendelsen blev bragt - igen og igen har efterlyst relevant dokumentation fra hhv. journalisten, redaktionschefen og den ansvarlige direktør.

DR's svar:

I DR's svar af 30. marts hedder det:

"Indledningsvis vil vi gøre opmærksom på, at forelæggelsen til dig af kritikpunkter i programmet er foregået i overensstemmelse med god presseskik og DR's etiske retningslinjer. Du nævner to eksempler hvor du mener, at vi ikke har givet dig tilstrækkelig indsigt i kilderne til vores oplysninger: Notat i forbindelse med møde med EBH Bank Du klager her over, at vi ikke har udleveret dokumentet benævnt som "skrivelsen fra revisoren", selv om du angiveligt er ophavsmand til dokumentet. Vi referer i programmet ikke direkte til nævnte dokument, men til hvad der står i stævningen om mødet og dokumentet, hvilket vi mener fremgår af programmet med tilstrækkelig tydelighed: Anders Bech-Jessen: "Jeg fik fat i den stævning, som blev lavet mod EBH Banks ledelse efter bankens konkurs. Her blev Peter Gram-Nielsen fremhævet som en af dem banken burde have håndteret helt anderledes. En af dem, der førte til

enorme tab for banken. Da Peter Gram Nielsen første gang troppede op i EBH Bank havde han sit CV med under armen, det viste, at han havde meget lidt erfaring med drift af ejendomsselskaber. At han havde været ansat i en gaskoncern og at han havde haft to udlejningsejendomme på hobbyplan. Men han havde et notat med. Et notat, der bar overskriften: "Hermed et overslag over min formue". I notatet beskrev han, hvad han ejede og sluttede notatet af med ordene: "Således mener jeg at have sandsynliggjort, at min formue er på den rigtige side af 10 millioner kroner."

Omstødsdommen

Her angiver du også, at vi ikke har oplyst dig tilstrækkelig oplysninger om vores dokumentation. Dette afviser vi. I forbindelse med forelæggelsen har vi givet dig disse omfattende oplysninger om kilden til vores oplysninger: informationerne fremgår af tre kreditorinformationer udsendt af Bech-Bruun og Gorissen Federspiel: Nr. 7, 8 og 9 til kreditorerne i Jysk Boligudlejning A/S under konkurs. Der henvises også til omstødsessag mod Caroline Gram-Nielsen og Jysk Ejendomsadministration ApS. Hovedforhandling 6. juni ved Retten i Sønderborg med dom afsagt 29. juni 2012, hvor konkursboet har medhold og tilkendt henholdsvis kr. 45.000 og kr. 349.021,45 med tillæg af renter og sagsomkostninger.

Du klager også over, at ingen i DR Fakta har fulgt op på dine kommentarer i klage af 14. november 2014, afsnit 4.

Afsnit 4 i nævnte klage indeholdt en lang række informationer. I mit svar på din klage dateret 8. december skrev jeg, at det ville indgå i redaktionens videre arbejde med programmet. Det har det gjort og vi har senere igen fremlagt alle de kritikpunkter i programmet, der efterfølgende har været tiltænkt at indgå i det endelig program."

Min kommentar:

Redaktionen har ikke under forelæggelsen givet PGN adgang til de dokumenter, man har baseret sine påstande på.

Redaktionen har ikke en pligt til at fremlægge selve dokumentationen, men det ligger i hele formålet med forelæggelsen, at den kritiserede skal have en reel mulighed for at svare på kritikken.

Især med henblik på anvendelsen af stævningens bilag 112 (som Gram-Nielsen under forelæggelse ikke har haft adgang til) har ukendskabet til dokumentationen i væsentligt grad vanskeliggjort Gram-Nielsen's mulighed for at svare præcist på kritikken. Tilsvarende har det svækket redaktionens mulighed for at bruge forelæggelsen til at kontrollere, om man gengav det anonymiserede bilag 112 retvisende.

Undladelsen er fortsat i forbindelse med DR's klagesvar, hvor DR alene har oplyst, at man har stævning og bilag fra en aktindsigt i Civilstyrelsen. PGN har herefter senest været henvist til selv at søge aktindsigt i DR's aktindsigt. Det er urimeligt. Den omtalte dom er heller ikke fremsendt af redaktionen. Den har måttet fremskaffes gennem en ny anmodning om en udskrift fra retten i Sønderborg.

Udfra en konkret vurdering af forløbet havde det været rimeligt og formålstjeneligt, at DR havde vist større åbenhed omkring sin dokumentation, således at forelæggelsen havde givet en mere præcis afprøvning af de kritiske påstande.

4. Sammenkædningen af PGN og ejendomsspekulanter med et anstrengt forhold til straffeloven.

PGN's klage:

I klagen af 1. marts skriver PGN bl.a.:

"Det jeg klager over er, at der sker en helt urimelig sammenkædning af mig og berygtede ejendomsspekulanter.

Sammenkædningen sker allerede i indledningen, da der bliver sagt:

- Anders Fog Rasmussen: "Det er godt at kassen er smækket i for spekulanter og lykkeriddere"*
 - Anders Bech-Jessen: "Det sidste halve år har vist mig noget andet. Der er stadig mange, som er villige til at hjælpe spekulanterne"*
- Igennem de første 5-6 minutter af udsendelsen bruges kun benævnelsen: "ejendomsspekulanter". Hele indledningen og stemningen har til formål at danne grundlag for at fremstille mig negativt i det offentlige rum, og urimeligt sammenkæde mig med ejendomsspekulanter. Jeg vil sætte spørgsmålstegn ved, om jeg, men den indledning udsendelsen har, overhovedet har mulighed for at blive fremstillet objektivt og som en ret skaffende borger, hvis eneste ugering har været at være kunde i EBH Bank."*

I sammenfatningen hedder det bl.a.

"Jeg har i min mail af 28. januar 2015 (bilag F) anført, at jeg allerede var udstillet på en ærekrænkende og injurierende måde som ejendomsspekulant jf. oplægget på DR hjemmeside til programrækken. Her fremgår følgende:

"Fire programmer – fire sager

Ejendomsspekulanter, der aldrig tidligere har givet interviews, afslører, hvordan realkreditinstitutter indirekte medvirker til, at der sendes millioner af kroner i skattely, hvordan banker siger ja til konefinten, og hvordan det er muligt at bytte "en pose lort" for et millionlån.

Fire kommende programmer sætter lup på Carsten Rise, der engang var blandt Danmarks 50 rigeste mænd, Patrick De Vela, der engang ejede en tredjedel af Parken, Kenneth Schwartz Thomsen, der er idømt fem års fængsel for skattesvig og Peter Gram Nielsen, der var den største kunde i EBH Bank, inden den gik konkurs. Alle fire fik efter

finanskrise hjælp fra banker og kreditinstitutioner til nye projekter, og flere af dem er stadig meget aktive på ejendomsmarkedet"

Det kan konkluderes, at ovennævnte uomtvisteligt sammenkæder mig i en udsendelsesrække om ejendomsspekulanter med et anstrengt forhold til straffeloven. Den "mørke og skumle" linje, som er lagt i udsendelsesrækken, gik igen i 4 afsnit. Jeg henviser også til klage 2, hvor jeg klager over, at DR Fakta tydeligt fejlfortolker og bevidst fordrejer de forskellige oplysninger, helt uden at skele til sandheden, kun med den hensigt at udstille undertegnede på mest injurierende og negativ vis, således at jeg passer ind i udsendelsesrækken. En udsendelsesrække, som jeg aldrig burde deltage i, da den omhandler spekulanter.

DR's svar:

På dette punkt har DR svaret meget udførligt.

Man afviser, at der er noget ærekrænkende i udtrykket "ejendomsspekulant". Om sammenkædningen med de tre andre hovedpersoner i de tre første programmer konkluderer DR at "... en sammenkædning af dig og "ejendomsspekulanter med et anstrengt forhold til straffeloven" under alle omstændigheder ikke havde været misvisende, eftersom du gennem Jysk Ejendoms pant har haft et direkte låneforhold til disse."

Yderligere fremhæver DR som noget centralt:

"Du fremhæver endvidere en oprindelig programbeskrivelse for serien Finanskrise forfra på dr.dk, som dokumentation på, at du sammenkædes med ejendomsspekulanter med et anstrengt forhold til straffeloven. Beskrivelsen af serien siger efter vores mening meget klart, at der er tale om fire forskellige sager. Af teksten fremgår – "Fire programmer – fire sager" Og beskrivelsen af dig er som følger: "Peter Gram-Nielsen som var den største kunde i EBH Bank, inden den gik konkurs". Det mener vi er retvisende informationer. Det er korrekt, at et af de andre fire programmer beskæftiger sig med en ejendomsinvestor, der er blevet dømt for skattesvig. Det fremgår også af teksten, hvem det er. Jeg ser dog ikke en klar sammenkædning mellem hans historie og din i teksten. Og slet ikke i selve programmet."

Min kommentar:

Da PGN ikke selv omtales som ejendomsspekulant i udsendelsen er det ikke relevant her at diskutere, hvorfor betegnelsen ikke ville have været forsvarlig. Det centrale i DR's svar er henvisningen til, at der ikke sættes direkte lighedstegn mellem sagerne. Det ville da også have været uheldigt, at sagerne netop er meget forskellige. PGN hørte eksempelvis ikke til de aktører, der arbejdede med bevidst brug af den såkaldte pantebrevs-karrusel endsige med skattesvig.

Det afgørende er imidlertid, at der i sagens natur må være ganske vide rammer for, hvor forskellige cases man kan bruge i en sådan udsendelsesrække.

5. Overtrædelse af Lov om Finansiell Virksomhed?

PGN's klage:

Anvendelsen af oplysningerne fra stævningens bilag 112 er en overtrædelse af Lov om Finansiell Virksomhed §117 stk. 2.

DR's svar:

DR henviser til, at man har fået materialet gennem aktindsigt i Civilstyrelsen, at sagen har samfundsmæssig betydning og at man ikke mener at have brudt loven.

Min kommentar:

Anvendelsen af oplysningerne er ikke i modstrid med DR's etiske retningslinjer. At vurdere eventuelle brud på Lov om Finansiell Virksomhed ligger udenfor denne klagebehandling.

6. Brug af privat foto?

PGN's klage:

Det anvendte foto er privat og er brugt uretmæssigt.

DR's svar:

Fotoet er brugt efter aftale med Albatros Travel der har ophavsretten.

Min kommentar:

Albatros Travel oplyser i en mail til PGN af 18. juni 2016, at man ikke har givet DR lov til at bruge billedet. En medarbejder har derimod sendt DR et link til marathon-photos.com hvor DR har købt billederne. Her kan man alene købe billeder til privat brug. Der kan således udestå et problem med rettighedshaver. Da PGN er fotograferet på et offentligt sted (Den Kinesiske Mur) under en sportsbegivenhed er det ikke i modstrid med DR's Etik at bruge billedet.

7. Journalistens udtalelse til andre medier

PGN's klage:

DR-journalisten bag udsendelsen kommer i en artikel i Dagbladet Holstebro den 10. februar 2015 med urigtige påstande.

DR's svar:

DR har henvist til at journalisten godt må udtale sig til pressen om sit arbejde med sagen. DR har henvist PGN til at kontakte avisen, hvis han mener, der er faktuelle fejl.

Min kommentar:

Journalister må have vide rammer for at udtale sig til andre medier om deres arbejde. Ud fra sammenhængen må det samtidig antages, at journalistens chef har sanktioneret udtalelserne.

Flere af udsagnene handler om påstande, der er behandlet ovenfor og derfor ikke vil blive gennemgået på ny.

PGN bør henvises til at rejse spørgsmål om artiklen overfor avisen. DR kan ikke lastes, at avisen ikke har givet PGN mulighed for at svare på kritikken.

8. DR's håndtering af klager

PGN's klage:

PGN beskriver over flere sider og med 12 bilagshenvisninger sin dybe utilfredshed med DR's behandling af hans klager op til udsendelsen. Sammenfattende hedder det:

"Jeg vil derfor helt overordnet klage/fremhæve den manglende professionalisme i DR Danmarks klagehåndtering, hvor særligt kan fremhæves:

- *Ingen formelle og fyldestgørende svar på klager, selvom Direktør Anne-Marie Dohm den 30. januar 2015 stiller mig det i udsigt:
 - *Oprindelige klage af 14. november 2014*
 - *Uddybning den 18. januar 2015*
 - *Uddybning og fastholdelse af min klage den 28. januar 2015*
 - *Min klage af 3. februar 2015**
- *Problemstillingen omkring, at Chefredaktør Niels Hagen Rasmussen har ansvaret for at håndtere DR etikker og politikker i relation til sig selv – dvs.: "sætter ræven til at vogte gæs"*
- *Direktør Anne-Marie Dohms tilgang til klager omhandlende hende selv, er ikke i konsensus med DRs etiske regler og god forvaltningsskik, da hun uddelegerer ansvaret for klagebehandlingen til en medarbejder."*

DR's svar:

I svaret fra redaktionschef Niels Hagen Rasmussen hedder det bl.a.:

"Jeg forstår, at din grundlæggende anke omkring klagebehandlingen på dette program handler om, at du ikke accepterer, at der er mig, der som chef for den programproducerende afdeling, DR Fakta, besvarer klager på et program, der endnu ikke er udsendt og som er produceret af en redaktion i denne afdeling.

Vi afviser denne udlægning. Som vi tidligere har gjort opmærksom på, er det mig, der i henhold til DRs etiske retningslinjer, svarer, hvilket fremgår af kapitel 24 – Henvendelser og klager.

Du anerkender ikke, at du har fået et formelt svar på din klage fra 14. november 2014, men kun et mangelfuldt partsindlæg på denne.

I mit klagesvar dateret 8. december 2014 svarer jeg på hovedpunkterne i din klage. Jeg gør samtidig opmærksom på, at programmet hverken er færdiggjort eller udsendt og at vi endnu ikke ved, hvordan programmets indhold og vinkling bliver. Derfor skriver jeg også, at der er en række spørgsmål om dette, som vi – i sagen natur – ikke kan gå nærmere ind i, før vi kender indholdet og vinkling. I klagesvaret skriver jeg endvidere, at alle dine oplysninger vil indgå i redaktionens arbejde med programmet. Dette kan jeg bekræfte er sket og dine oplysninger har da også haft indflydelse på programmets endelige resultat.”

”Afslutningsvis vil vi til denne del af klage gøre opmærksom på, at vi mener, at klagebehandlingen har opfyldt DRs regler på området og at vi afviser, at behandlingen har været i strid med Forvaltningsloven.

Du har været i dialog med en række medarbejdere i DR gennem forløbet og jeg kan oplyse dig om, at vi gennem hele dette forløb også redaktionelt har forholdt os til alle dine oplysninger.

Min kommentar:

DR's ledelse kan vælge at uddelegere klagesvar. Derfor kan man ikke som klager forlange svar på et bestemt niveau. Derimod har klageren i en efterfølgende ankesag som herværende krav på et svar fra generaldirektøren.

Om spørgsmålet om at besvare klager over sig selv henviser jeg til min indstilling i sagen om traileren – jf. generaldirektørens brev til PGN af 11. maj. Her hedder det:

”Da sagen er oplyst og ansvarsforholdet er klart, har jeg intet at indvende mod, at redaktionschefen svarede.

Spørgsmålet om hvorvidt Forvaltningsloven finder anvendelse, vil jeg henvise til DR's jurister.”

Om kvaliteten af DR's klagesvar undervejs er tre ting væsentlige:

For det første må og skal der være grænser for hvordan klagepunkter behandles mens en udsendelse fortsat er under redigering.

For det andet er det helt afgørende forud for udsendelse at forelæggelsen foregår redeligt. Her har det vanskeliggjort kommunikationen, at DR ikke har fremlagt sin dokumentation for de fremsatte påstande. Problemerne med svarene forud for udsendelsen er en direkte følge af disse mangler (jf. pkt 3 ovenfor).

For det tredje har det påvirket forløbet, at PGN efter kontroversen omkring telefonsamtalen (jf. pkt 1 ovenfor) mistede tilliden til DR's udsagn om, hvordan hans indvendinger ville blive gengivet.

Således er de centrale problemer i kommunikationen forud for udsendelsen omfattet af punkterne ovenfor.

Konklusion og sammenfatning.

Der er en række problemer med den måde, hvorpå Peter Gram-Nielsen er blevet omtalt i udsendelsen *"Finanskrisen forfra – business as usual"* afsnit 4:4.:

- DR burde ikke have brugt syv citater fra en telefonsamtale, hvor Peter Gram-Nielsen afviser at medvirke i udsendelsen og hvor det ud fra en samlet vurdering af telefonsamtalen må lægges til grund, at Peter Gram-Nielsen er af den overbevisning, at han taler til baggrund og hvor DR ikke har taget forbehold for offentliggørelse af telefonsamtalen.
- Udsendelsen burde tydeligere have omtalt, at en række af de kritiserede forhold var omfattet af et senere forlig
- Redaktionen har ikke altid pligt til at fremlægge hele dokumentationen, men DR's forelæggelse var uhensigtsmæssig fordi redaktionen ikke forud for udsendelsen gav Gram-Nielsen tilstrækkelig indsigt i dokumentationen med henblik på at sikre en tilfredsstillende kontrol af oplysningerne i udsendelsen. Der var ikke særlige journalistiske hensyn, f.eks. til kildebeskyttelse, der kunne begrunde den manglende indsigt i redaktionens dokumentation.

Andre af de i alt otte klagepunkter bør afvises – bl.a. under henvisning til at de omfatter juridiske vurderinger, der ligger udenfor denne klagebehandling. Der er i dette svar alene taget stilling til, om DR har levet op til sine egne etiske retningslinjer.

De ovenfor omtalte problemer indebærer imidlertid, at udsendelsen ikke bør genudsendes i sin nuværende form. DR bør også så vidt muligt sikre, at den ikke er tilgængelig andre steder.

Det indstilles, at DR beklager manglerne i udsendelsen overfor Peter Gram-Nielsen.

Ovenstående konklusioner bør samtidig omtales i en artikel på siden "Fejl og Fakta" på dr.dk. Beklagelsen bør også bringes som nyhedsartikel på forsiden af dr.dk.

Peter Gram-Nielsen har udtrykkeligt ikke ønsket en offentliggørelse af beklagelsen på tv. Det indstilles, at DR respekterer dette.

Jacob Møllerup, den 30. juni 2015